Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

17. listopada 2013.*

„Direktiva 2002/92/EZ – Posredovanje u osiguranju – Izuzimanje djelatnosti koje obavlja neko društvo za osiguranje ili zaposlenik koji nastupa pod odgovornošću tog društva – Mogućnost da spomenuti zaposlenik povremeno obavlja poslove posredovanja u osiguranju – Stručni uvjeti“

U predmetu C-555/11,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Symvoulio tis Epikrateias (Grčka) odlukom od 29. kolovoza 2011., koju je Sud zaprimio 3. studenoga 2011., u postupku

Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE),

Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE),

Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS),

Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA),

Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS)

protiv

Ypourgos Anaptyxis,

Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Ilešič (izvjestitelj), predsjednik vijeća, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader i E. Jarašiūnas, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Jääskinen,

tajnik: L. Hewlett, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 20. lipnja 2013.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

* Jezik postupka: grčki

— za Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) i Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS), A. K. Sinis, *dikigoros*,

— za Ypourgos Anaptyxis, N. Amiralis, u svojstvu agenta,

— za Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados, C. Theodorou i C. Synodinos, *dikigoroi*,

— za grčku vladu, M. Germani i F. Dedousi kao i G. Karipsiades i N. Amiralis, u svojstvu agenata,

— za belgijsku vladu, M. Jacobs i L. Van den Broeck, u svojstvu agenata,

— za ciparsku vladu, N. Kyriakou, u svojstvu agenta,

— za austrijsku vladu, C. Pesendorfer, u svojstvu agenta,

— za Europsku komisiju, I. Zervas i K.-Ph. Wojcik te N. Yerrell, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. rujna 2013.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. stavka 3. drugog podstavka Direktive 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju (SL 2003., L 9., str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6. svezak 8., str. 23.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između nekoliko stručnih udruga iz područja posredovanja u osiguranju, to jest između, s jedne strane, Enosi Epangelmation Asfaliston Ellados (EEAE) (Udruženje društava za osiguranje u Grčkoj), Syllogos Asfalistikon Praktoron N. Attikis (SPATE) (Udruga zastupnika u osiguranju Atike), Panellinios Syllogos Asfalistikon Symvoulon (PSAS) (Panhelenska udruga savjetnika u osiguranju), Syndesmos Ellinon Mesiton Asfaliseon (SEMA) (Helensko udruženje savjetnika u osiguranju) i Panellinios Syndesmos Syntoniston Asfalistikon Symvoulon (PSSAS) (Panhelensko udruženje koordinatora savjetnika u osiguranju, u daljnjem tekstu zajedno: EEAE i dr.) i, s druge strane, Ypourgos Anaptyxis (ministar za razvoj) i Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados (Savez udruga osiguravatelja u Grčkoj), u vezi s tužbom za djelomično poništenje odluke državnog tajnika za razvoj K3-8010 od 8. kolovoza 2007., kojom se određuju uvjeti dokazivanja općih, poslovnih i stručnih sposobnosti i znanja posrednika u osiguranju.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Uvodne izjave 6. do 9. Direktive 2002/92 glase:

„(6) Posrednici u osiguranju i reosiguranju trebali bi se moći koristiti slobodom poslovnog nastana i slobodom pružanja usluga, koje su zajamčene Ugovorom.

(7) Nemogućnost slobodnog obavljanja poslova posrednika u osiguranju na čitavom području Zajednice ometa pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta osiguranja.

(8) Usklađivanje nacionalnih odredbi o stručnim uvjetima i upisu u registar osoba koje osnivaju i obavljaju poslove posredovanja u osiguranju može stoga doprinijeti i dovršavanju jedinstvenog tržišta financijskih usluga i jačanju zaštite potrošača u tom području.

(9) Proizvode osiguranja mogu prodavati različite vrste osoba ili ustanova, poput zastupnika u osiguranju, posrednika u osiguranju i prodavatelja bankoosiguranja. Jednakost postupanja prema tim subjektima i zaštita potrošača zahtijevaju da sve te osobe odnosno ustanove budu obuhvaćene ovom Direktivom."

4 Članak 1. stavak 1. Direktive 2002/92 predviđa:

„Ovom se Direktivom propisuju pravila osnivanja i obavljanja poslova posredovanja u osiguranju i reosiguranju za fizičke i pravne osobe s poslovnim nastanom, ili koje planiraju uspostavu poslovnog nastana, u nekoj od država članica."

5 U skladu s člankom 2. stavcima 3. i 5. Direktive 2002/92:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

3. ‚posredovanje u osiguranju' znači djelatnost prezentacije ili predlaganja ugovora o osiguranju ili obavljanja drugih pripremnih radnji za zaključivanje ugovora o osiguranju, ili zaključivanja takvih ugovora, ili pružanja pomoći pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju rješavanja odštetnog zahtjeva.

Ako te poslove obavlja društvo za osiguranje ili zaposlenik društva za osiguranje koji posluje pod odgovornošću društva za osiguranje, oni se neće smatrati posredovanjem u osiguranju.

[…]

5. ‚posrednik u osiguranju' znači svaka fizička ili pravna osoba koja u zamjenu za naknadu osniva ili obavlja poslove posredovanja u osiguranju."

6 Članak 4. stavak 1. te direktive određuje:

„Posrednici u osiguranju i reosiguranju moraju posjedovati odgovarajuća znanja i sposobnosti koje definira matična država članica posrednika.

Matične države članice mogu prilagoditi tražene uvjete u smislu znanja i sposobnosti poslovima posrednika u osiguranju ili reosiguranju i proizvodima koje oni prodaju, posebno ako glavna poslovna djelatnost posrednika nije posredovanje u osiguranju. U takvim slučajevima taj posrednik može se baviti poslovima posredovanja u osiguranju samo ako neki posrednik u osiguranju koji ispunjava uvjete ovog članka ili društvo za osiguranje preuzme punu odgovornost za njegov rad.

[…]

Države članice nisu dužne primjenjivati uvjet iz prvog podstavka ovog stavka na sve fizičke osobe koje rade u društvu i obavljaju poslove posredovanja u osiguranju ili reosiguranju. Države članice osiguravaju da prihvatljiv broj osoba koje upravljaju tim društvom i odgovorne su za posredovanje u pogledu proizvoda osiguranja, kao i sve ostale osobe izravno uključene u posredovanje u osiguranju ili reosiguranju, može dokazati znanja i sposobnosti potrebne za obavljanje svojih zadaća."

7 Članak 12. spomenute direktive navodi informacije koje klijentu daje posrednik u osiguranju prije sklapanja prvog ugovora o osiguranju i, ako je potrebno, prilikom izmjene ili obnove tog ugovora, kao što su njegovo ime i adresa, registar u koji je upisan te načini provjere toga je li upisan, kao i svako sudjelovanje, izravno ili neizravno, veće od 10 % udjela u glasačkim pravima ili kapitalu određenog društva za osiguranje.

Grčko pravo

Predsjednička uredba 190/2006

8 Odredbe Direktive 2002/92 prenesene su u grčko pravo Predsjedničkom uredbom 190/2006 koja u svojem članku 2. stavku 3. prvom i drugom podstavku predviđa:

„‚Posredovanje u osiguranju' znači djelatnost prezentacije, predlaganja ugovora o osiguranju ili obavljanja drugih pripremnih radnji za zaključivanje ugovora o osiguranju, ili zaključivanja takvih ugovora, ili pružanja pomoći pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju rješavanja odštetnog zahtjeva.

Ako te poslove društvo za osiguranje ili zaposlenik društva za osiguranje obavlja pod odgovornošću društva za osiguranje s kojim ima sklopljen ugovor o radu, oni se neće smatrati posredovanjem u osiguranju […]"

9 Članak 4. Predsjedničke uredbe 190/2006 navodi dokumente koje mora dostaviti svaka osoba koja se želi upisati u poseban registar kao posrednik u osiguranju ili reosiguranju. Na temelju stavka 1. A točke (e) spomenutog članka, u svrhu takvog upisa u registar valja, među ostalim, dostaviti „dokumente koji dokazuju da [zainteresirana osoba] ima opća, poslovna ili stručna znanja".

Zakon 3557/2007

10 Predsjedničkom uredbom 190/2006 izmijenjen je Zakon 3557/2007.

11 Člankom 15. stavkom 2. Zakona 3557/2007 dodan je, nakon drugog podstavka članka 2. stavka 3. Predsjedničke uredbe 190/2006, novi podstavak koji glasi:

„Iznimno, svaki zaposlenik društva za osiguranje iz prethodnog stavka može poduzimati radnje posredovanja u osiguranju, a da se na njega ne primjenjuju odredbe ove uredbe, ako mu godišnji bruto prihodi na temelju takvih radnji nisu veći od iznosa od pet tisuća (5000) eura".

12 Članak 11. stavak 3. točka (b) Zakona 3557/2007 predviđa, što se tiče dokumenata spomenutih u članku 4. Predsjedničke uredbe 190/2006:

„Odluka ministra za razvoj, donesena u roku od 30 dana od objave ovog zakona, određuje dokumente koji dokazuju opća, poslovna i stručna znanja osoba koje žele postati posrednici u osiguranju ili reosiguranju, posrednici u poslovima povezanima s osiguranjem ili reosiguranjem, zaposlenici u društvu za osiguranje, u društvu za posredovanje u osiguranju ili u reosiguranju, kao i slučajevi u kojima te osobe moraju biti dodatno educirane."

Odluka K3-8010 od 8. kolovoza 2007.

13 Odluka K3-8010 od 8. kolovoza 2007. donesena je na osnovi članka 11. stavka 3. točke (b) Zakona 3557/2007.

14 Stavak XI. spomenute odluke predviđa:

„Svaki zaposlenik društva za osiguranje može poduzimati radnje posredovanja u osiguranju, a da nije upisan u nadležnu strukovnu komoru, ako mu godišnji bruto prihodi na temelju provizije od takvih radnji sveukupno nisu veći od iznosa od pet tisuća (5000) eura.

Ako njegovi godišnji bruto prihodi premašuju prethodno navedeni iznos, on se mora upisati u nadležnu strukovnu komoru prema uvjetima primjenjivima na onu kategoriju posredovanja u osiguranju u koju se želi upisati.

Ne može se istodobno biti zaposlenik u području osiguranja i biti savjetnik u osiguranju."

Glavni postupak i prethodno pitanje

15 EEAE i dr. su strukovne udruge čiji je cilj zaštita profesionalnih i financijskih interesa njihovih članova, koji se posredovanjem u osiguranju bave kao slobodni profesionalci, a ne kao zaposlenici društva. EEAE i dr. su 29. listopada 2007. podnijeli sudu koji je uputio zahtjev tužbu za djelomično poništenje Odluke K3-8010 od 8. kolovoza 2007. Svojom su tužbom osobito istaknuli da stavak XI. te odluke nije u skladu s odredbama Direktive 2002/92 zato što omogućuje, pod određenim uvjetima, da zaposlenik u društvu za osiguranje može poduzimati radnje posredovanja u osiguranju i kada nema kvalifikacije predviđene člankom 4. stavkom 1. spomenute direktive.

16 Sud koji je uputio zahtjev gaji sumnje u vezi s osnovanošću tužbe za djelomično poništenje stavka XI. Odluke K3-8010 od 8. kolovoza 2007. Naime, prema spomenutom sudu, s obzirom na to da grčki zakonodavni okvir, tumačen u skladu s Direktivom 2002/92, može jamčiti da zaposlenik društva za osiguranje, koji povremeno obavlja djelatnosti posredovanja, radi tih djelatnosti uvijek djeluje pod odgovornošću i pod nadzorom društva koje mu također osigurava potrebnu edukaciju, zahtjeve iz tih odredaba valja smatrati ispunjenima bez obzira na vezu između predmetnog zaposlenika i njegova društva dok obavlja tu djelatnost.

17 Međutim, budući da se čini da drugo vijeće spomenutog suda ne dijeli to stajalište, Symvoulio tis Epikrateias je odlučio prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li odredbe članka 2. stavka 3. drugog podstavka Direktive 2002/92 […] tumačiti na način da zaposlenik nekog društva za osiguranje koji nema kvalifikacije predviđene člankom 4. stavkom 1. spomenute direktive može povremeno i izvan okvira svoje glavne poslovne djelatnosti obavljati djelatnosti posredovanja u osiguranju čak i ako ne djeluje u okviru odnosa podređenosti koji ga veže uz to društvo, pri čemu valja pojasniti da potonje društvo u svakom slučaju obavlja nadzor nad njegovim djelatnostima ili pak treba smatrati da je tom direktivom dozvoljena takva djelatnost samo ako se obavlja u okviru podređenog odnosa?"

O prethodnom pitanju

18 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li odredbe članka 2. stavka 3. drugog podstavka i članka 4. stavka 1. Direktive 2002/92 tumačiti na način da im je protivno da se zaposlenik nekog društva za osiguranje koji nema kvalifikacije predviđene u potonjoj odredbi povremeno i izvan okvira svoje glavne poslovne djelatnosti bavi poslovima posredovanja u osiguranju kada taj zaposlenik ne djeluje u okviru podređenog odnosa koji ga veže uz to društvo i kada potonje ipak vrši nadzor nad njegovim djelatnostima.

19 EEAE i dr. kao i belgijska i austrijska vlada smatraju da članak 2. stavak 3. drugi podstavak Direktive 2002/92 treba tumačiti na način da zaposlenik nekog društva za osiguranje koji nema kvalifikacije predviđene člankom 4. stavkom 1. spomenute direktive ne može povremeno obavljati djelatnosti posredovanja u osiguranju. Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados i grčka te ciparska vlada suprotno tome tvrde da takav zaposlenik može obavljati takve djelatnosti. Europska komisija ističe da spomenuti članak stavak 3. drugi podstavak obuhvaća djelatnosti koje obavlja zaposlenik društva za osiguranje koji djeluje pod njegovom odgovornošću, neovisno o vrsti ugovora koji ga veže uz to društvo.

20 Najprije valja podsjetiti da iz članka 2. stavka 3. drugog podstavka Direktive 2002/92 proizlazi da se djelatnosti koje se na temelju prvog podstavka te odredbe mogu kvalificirati kao posredovanje u osiguranju ne mogu smatrati takvima kada ih obavlja neko društvo za osiguranje ili zaposlenik društva za osiguranje koje djeluje pod njegovom odgovornošću.

21 Kako bi se odredio doseg isključenja predviđenog tom odredbom, valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, pri tumačenju jedne odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo formulaciju te odredbe nego i njezin kontekst te ciljeve propisa kojeg je dio (vidjeti presudu od 19. srpnja 2012., A, C-33/11, t. 27. i navedenu sudsku praksu).

22 Što se tiče pojmova korištenih u članku 2. stavku 3. drugom podstavku, valja zaključiti da djelatnosti jednog zaposlenika društva za osiguranje nisu isključene iz područja primjene Direktive 2002/92 samo kada on „posluje pod odgovornošću" tog društva.

23 Riječi „posluje pod odgovornošću" društva za osiguranje, upotrijebljene u toj odredbi, pretpostavljaju ne samo da je to društvo obvezano radnjama svojih zaposlenika koji, kao što nezavisni odvjetnik navodi u točki 45. svojeg mišljenja, djeluju u ime i za račun istog, nego također znači da se potonjeg može smatrati odgovornim za njihove djelatnosti.

24 Međutim, ako zaposlenik društva za osiguranje obavlja djelatnosti posredovanja u osiguranju izvan okvira podređenog odnosa koji ga veže uz to društvo, načelno se mora smatrati da on ne djeluje pod odgovornošću tog društva i da stoga djeluje za samog sebe kao posrednik u osiguranju u smislu članka 2. stavka 5. Direktive 2002/92, što ima za posljedicu da mora ispunjavati zahtjeve spomenute u članku 4. te direktive. Okolnost da društvo za osiguranje vrši određeni nadzor nad njegovim djelatnostima nije dovoljna da bi se spomenutog posrednika oslobodilo obveze ispunjavanja spomenutih stručnih uvjeta predviđenih spomenutom direktivom.

25 To tumačenje ne proizlazi samo iz teksta Direktive 2002/92, nego je i u skladu s ciljem članka 2. stavka 3. drugog podstavka iste kao i s općenitim ciljevima Direktive.

26 Što se tiče cilja spomenutog članka 2. stavka 3. drugog podstavka, valja zaključiti da se njime iz područja primjene te direktive želi isključiti samo djelatnosti osiguranja kod kojih društva za osiguranje ili njihovi zaposlenici klijentima izravno nude i prodaju usluge, a ne djelatnosti kod kojih spomenute usluge nude posrednici.

27 Što se tiče općeg cilja Direktive 2002/92, valja istaknuti da se njome želi, kao što je navedeno u uvodnim izjavama 6. do 8. iste, postići dvostruki cilj, to jest, s jedne strane, pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta osiguranja uklanjanjem prepreka slobodi poslovnog nastana i slobodi pružanja usluga i, s druge strane, jačanju zaštite potrošača u tom području.

28 Tumačenje prema kojem bi određena kategorija osoba mogla nuditi usluge posredovanja, iako ne ispunjava zahtjeve predviđene člankom 4. stavkom 1. Direktive 2002/92, bilo bi protivnom tom dvostrukom cilju.

29 S jedne strane, takvo tumačenje Direktive 2002/92 stvorilo bi znatne razlike između posrednika koji djeluju na jedinstvenom tržištu osiguranja zato što bi posrednici, bez obzira na to ispunjavaju li te uvjete ili ne, mogli obavljati djelatnosti posredovanja za iste vrste ugovora o osiguranju. To tumačenje bilo bi usto protivno cilju da se, kao što proizlazi iz uvodne izjave 9. Direktive 2002/92, osigura jednakost postupanja prema tim kategorijama posrednika u osiguranju.

30 S druge strane, takvim tumačenjem ne bi se moglo osigurati visoku razinu zaštite potrošača na tržištu osiguranja, to jest osiguranika. Naime, nije moguće smatrati da zaposlenici nekog društva za osiguranje koji se bave izravnom prodajom usluga osiguranja u okviru tog društva imaju, u svakom slučaju, odgovarajuća znanja i sposobnosti koja su nužna da bi pojedinačno posredovali u osiguranju i da stoga mogu jamčiti kvalitetu takvog posredovanja. Također se ne može pretpostaviti da su takvi zaposlenici, ako nemaju ta znanja i sposobnosti, u mogućnosti svojim klijentima prilikom sklapanja, izmjene ili obnove ugovora o osiguranju dati informacije propisane člankom 12. Direktive 2002/92.

31 Naposljetku, suprotno onomu što je na raspravi tvrdila grčka vlada, takvo tumačenje nije dovedeno u pitanje sadržajem članka 4. stavka 1. četvrtog podstavka te direktive. Iako ta odredba doduše propisuje da države članice nisu obvezne primijeniti stručne zahtjeve na sve fizičke osobe koje rade za društvo i koje obavljaju djelatnost posredovanja u osiguranju, činjenica je ipak da spomenuta odredba uređuje situaciju onih društava koja sama obavljaju posredovanje u osiguranju, a ne društava za osiguranje koja obavljaju izravnu prodaju usluga osiguranja.

32 Iz svih tih razmatranja proizlazi da na postavljeno pitanje valja odgovoriti da odredbe članka 2. stavka 3. drugog podstavka u vezi s člankom 4. stavkom 1. Direktive 2002/92 treba tumačiti na način da im je protivno da se zaposlenik nekog društva za osiguranje koji nema kvalifikacije predviđene u potonjoj odredbi povremeno i izvan okvira svoje glavne poslovne djelatnosti bavi poslovima posredovanja u osiguranju kada taj zaposlenik ne djeluje u okviru podređenog odnosa koji ga veže uz to društvo i kada potonje ipak vrši nadzor nad njegovim djelatnostima.

Troškovi

33 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Odredbe članka 2. stavka 3. drugog podstavka u vezi s člankom 4. stavkom 1. Direktive 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju treba tumačiti na način da im je protivno da se zaposlenik jednog društva za osiguranje koji nema kvalifikacije predviđene u potonjoj odredbi povremeno i izvan okvira svoje glavne poslovne djelatnosti bavi poslovima posredovanja u osiguranju kada taj zaposlenik ne djeluje u okviru podređenog odnosa koji ga veže uz to društvo i kada potonje ipak vrši nadzor nad njegovim djelatnostima.

Potpisi